خراسان روزنامه صبح ایران
پنج‌شنبه ۱۰ خرداد ۱۳۹۷ .۱۵ رمضان ۱۴۳۹ .شماره ۱۹۸۳۳

اسحاق جهانگیری، معاون اول رئیس جمهور، مهر سال گذشته، در جلسه شورای اداری آذربایجان شرقی در واکنش به اظهارات ترامپ درباره مقدار اموال آزادشده ایران گفت: ترامپ ادعا می کند که پیش از ۱۰۰ میلیارد دلار از اموال ایران را در برجام آزاد کرده اند، اولا بی خود می گفت ثانیا اگر ۱۰۰ میلیارد بود شتاب توسعه ما این نبود، ثالثا اگر هم بوده، این حق ما بوده است که منت می گذارند پول شما را آزاد کردیم.

جهانگیری: ترامپ بی خود گفته است که ۱۰۰ میلیارد دارایی ایران آزاد شده است

بررسی صحت و سقم ماجرای ورود بیش از ۱۰۰ میلیارد دلار درآمد به ایران بعد از برجام

توهم ۱۰۰ میلیارد دلاری

غیاثی- ماجرا از اوایل سال ۹۴ آغاز شد؛ زمانی که هنوز نه از امضای برجام خبری بود و نه از اجرای آن. اما تنور مذاکرات داغ بود و بازار تلاش ها و تحلیل ها و ارزیابی ها درباره آثار و تبعات توافق احتمالی داغ تر. خرداد آن سال، یعنی دقیقا سه سال قبل، اولین بار استاندار وقت تهران رقم دارایی های بلوکه شده را ۱۸۰ میلیارد دلار اعلام کرد؛ رقمی که بعدا توسط هیچ منبع داخلی یا خارجی تایید نشد. پس از آن یک محفل دیگر هم برای تحلیل، سنجش، ارزیابی، صحت سنجی و هم آوردی گروه های مختلف، ایجاد شد؛ میزان دارایی های بلوکه شده ایران چقدر است؟ و در جریان مذاکرات و توافق اولیه ژنو چه مقدار از آن آزاد شده است؟ در نهایت چه مقدار پول به دست دولت و بانک مرکزی خواهد رسید؟ آن روزها، بعد از حرف و حدیث های بسیار، روشن شد که اولا مقدار دارایی آزادشده بسیار کمتر از ارقام چندصد میلیارد دلاری مطرح شده بود و ثانیا این پول ها، عمدتا قبلا استفاده شده بود (ما به ازای ریالی مبالغ دلاری به حساب دولت منظور شده بود) یا پول هایی بوده است که پیش از این نیز به منظور سرمایه گذاری ها یا فاینانس های انجام شده در حساب های ایران به عنوان پشتوانه وام ها بلوکه بوده است. روزها گذشت، برجام هم امضا و بعد اجرا شد و به جز توضیحات وزیر اقتصاد وقت و رئیس کل بانک مرکزی، مبنی بر رقم حدود ۳۰ میلیارد دلاری دارایی های بلوکه شده ایران، توضیح دیگری ارائه نشد. مثلا سخنگوی دولت و رئیس سازمان برنامه توضیح نداد که رقم ۱۰۰ میلیارد دلاری که پیشتر اعلام کرده، چه بوده و از چه اجزایی تشکیل و بعد از آزادسازی صرف چه شده است. موضوع به مرور به محاق رفت تا این که به تازگی، دوباره ترامپ ارقامی نجومی درباره دارایی های تعلق گرفته به ایران بعد از برجام مطرح کرد. اظهار نظری که با واکنش رهبر انقلاب هم مواجه شد.

■ **ماجرای پول ها چه بود؟**

واقعیت این است که اظهارات ترامپ هم از منظر موضوع و هم مقدار غلط است. اولا پول جدیدی به ایران داده نشده است بلکه صرفا دارایی های دولت و بانک مرکزی (یا شرکت نفتی نیکو ...) در خارج از کشور بوده است که در جریان تحریم ها بلوکه و انجام عملیات روی آن توسط ایران ناممکن شده بود. مثلا بانک مرکزی اگر می خواست سبد دارایی خارجی خود را تغییر دهد این امکان وجود نداشت. اما این که این مبالغ پول جدیدی بود که به ایران داده یا به اقتصاد ایران تزریق شده است، صحت نداشت. از نظر مقدار هم گفته های ترامپ، به وضوح غلط بوده است. مقدار دارایی دولت و بانک مرکزی ایران که بعد از مذاکرات به مرور آزاد شد، طبق اعلام بانک مرکزی و وزیر پیشین اقتصاد، حدود ۳۰ میلیارد دلار بوده نه آن گونه که ترامپ توهم کرده است. در ادامه جزئیاتی درباره واقعیت دارایی های بلوکه شده و نحوه در دسترس قرار گرفتن آن ها بعد از برجام ارائه خواهیم کرد.

■ **چه کسانی موضوع را داغ کردند؟**

همان طور که اشاره شد، موضوع، قبل از امضای برجام و با برخی اظهار نظرها داغ شد. برخی ارقام نجومی درباره دارایی های بلوکه شده ایران اعلام و بعدها معلوم شد بسیار مبالغه آمیز بوده است. ضمنا این افراد تفکیک و توضیحی درباره نوع دارایی ها هم اعلام نکردند و جامعه و افکار عمومی را به این اشتباه انداختند که بعد از برجام، این مقدار پول (از ۲۹ تا ۱۸۰ میلیارد دلار) در اختیار ایران قرار خواهد گرفت و به عنوان درآمد جاری مازاد قابل استفاده خواهد بود. در حالی که واقعیت این گونه نبود. جدول زیر ارقام مختلف اعلام شده توسط افراد مختلف درباره دارایی های بلوکه شده را نشان می دهد.

■ **از ۶ میلیارد تا ۱۸۰ میلیارد؛ واقعیت چیست؟**

اگر چه همه افراد فوق، در اظهار نظر خود حرف از دارایی بلوکه شده ایران زدند اما برای رمزگشایی باید به این واقعیت توجه کنیم که ماهیت دارایی ها متفاوت است. مثلا شش میلیارد دلار دارایی بلوکه شده دولت حاصل از فروش نفت است. رقم های بزرگی چون ۱۸۰ میلیارد دلار هم هرگز تایید نشده است و گوینده نیز این موضوع را تکذیب کرد. رقم ۱۵۰ میلیارد دلاری نیز که بعضا اعلام شده بود، خالی از اغراق نیست. اگر چه ممکن است با در نظر گرفتن همه دارایی های همه نهادهای ایرانی (اعم از تجاری و سرمایه ای و اعم از دولت و بانک مرکزی و دیگر ایرانی ها) که از مدت ها قبل - و نه در ماجرای تحریم های هسته ای - بلوکه شده است، چنین رقمی قابل تصور باشد. جدول زیر تفکیک بهتری از دارایی های ایران در خارج از کشور را نشان می دهد که تا حدودی ابهام ها را برطرف خواهد کرد.

■ **موضوع کمی شفاف می شود**

اگر ارقام جدول ۲ را با هم جمع بزنیم به رقمی نزدیک به ۱۰۰ میلیارد دلار می رسیم که به گفته معاون ارزی بانک مرکزی و همچنین برآورد بانک جهانی (جدول ۱) نزدیک است. ارقام کوچک تر اعلام شده، مثل ۶، ۲۲، ۲۳ و ۳۵ میلیارد دلار هم بخشی از دارایی ایران در خارج از کشور بوده اند که هر کدام از نظر نوع و جنس متفاوت هستند و عمدتا قابل اتکا به عنوان درآمد جاری نبوده و نیستند. به صورت شفاف تر، توضیح خواهیم داد که چه تفاوت هایی بین انواع دارایی اعلام شده وجود دارد و نتیجه خواهیم گرفت که عملا چیزی حدود ۱۰ میلیارد دلار دارایی قابل استفاده در بودجه جاری در اختیار ایران قرار گرفته است.

■ **بین دارایی های تجاری و دیگر دارایی ها تفکیک قائل شویم**

توجه به این نکته ضروری است که دارایی های یک کشور در خارج، دو نوع است؛ برخی دارایی های تجاری است، مثل طلب شرکت ملی نفت از یک پالایشگاه هندی یا چینی بابت تجارت و فروش نفت و دیگری دارایی های سرمایه ای که ناشی از سرمایه گذاری، کمک خارجی یا سپرده گذاری برای دریافت وام یا پشتیبانی آن است. تفاوت نوع اول و نوع دوم در این است که اولی نوعی درآمد جاری است که آزادشدن آن می تواند به درآمد جاری کشور کمک کند اما نوع دوم، بعد از آزادسازی، صرفا قابل دسترسی خواهد بود و چیزی به درآمد جاری کشور اضافه نخواهد کرد. حتی در خصوص همان نوع اول نیز باید بین دارایی های بانک مرکزی، دولت و دیگر نهادها و بنگاه های اقتصادی تفاوت قائل شویم. اگر پول نفت توسط دولت (امور بین الملل شرکت ملی نفت) دریافت و به حساب بانک مرکزی واریز شده باشد، بانک مرکزی، ما به ازای ریالی آن را منتشر و دولت آن را خرج می کند. بنابراین آن دسته از دارایی های بلوکه شده که مربوط به بانک مرکزی است، قبلا پیش خور شده است و آزادسازی آن با آزادسازی دارایی دولت متفاوت است و آثار متفاوتی دارد.

■ **دارایی بانک مرکزی صرفا برای تامین مالی واردات قابل استفاده است نه تزریق به بودجه**

واقعیت این است که بعد از برجام، در عمل پول جدیدی به اقتصاد ایران تزریق نشده است. صرفا دسترسی طرف ایرانی به دارایی ها سهل تر شده است اما این دارایی ها لزوما قابل تزریق به اقتصاد نیست. مثلا دارایی های بانک مرکزی از این مبالغ دلاری، صرفا به منظور تخصیص برای واردات قابل استفاده بود که بعد از رفع تحریم و افزایش دسترسی ها، بانک مرکزی می توانست به سهولت بیشتری این تخصیص را انجام دهد. ضمنا اگر می خواست سبد دارایی خارجی خود را تغییر دهد این عمل ممکن بود. حتی برخی گمانه ها در خصوص پیش خور شدن دارایی دولت مطرح و بعدا تایید هم شد.

■ **دارایی دولت هم پیش خور شده بود**

اگر چه، طبق قواعد حدود شش میلیارد دلار دارایی آزادشده دولت، باید به حساب بانک مرکزی می رفت و بعد از برجام به بودجه کشور کمک می کرد اما برخی شواهد، حکایت از آن داشت که دولت این مقدار دارایی را هم پیش خور کرده است. یعنی بانک مرکزی، قبل از دریافت دلارهای نفتی در حساب های خود، ما به ازای ریالی آن را تحویل دولت داده بود. بنابراین عملا پول جدیدی قابل تزریق به اقتصاد نبود.

■ **جمع بندی؛ شفاف باشیم تا توهم نیافرینیم**

واقعیت این است که ارقام مختلف ذکر شده، یک توهم در کشور ایجاد کرد. به خصوص در بحبوحه مذاکرات، برخی مواضع سیاسی و اغراض جناحی باعث تزریق بیش از حد امیدهای واهی به کشور و اقتصاد کشور شد. در نهایت، چنان چه طلب نفتی ایران از هند دریافت شده باشد، حدود شش میلیارد دلار دارایی کشور بعد از مذاکرات در اختیار بودجه کشور قرار گرفته و بقیه ارقامی بوده که یا دارایی یک شرکت نفتی مثل نیکو بوده است. همچنین سرمایه گذاری های پیشین در چین که هرگز قابل استفاده نبودند و آزادسازی آن یک اتفاق جدید در اقتصاد کشور ایجاد نمی کرد. دارایی های بانک مرکزی هم این چنین است و آن چه از این نوع دارایی آزاد شد، برای واردات، آن هم واردات کالاهای خاص از مقاصد خاص، استفاده می شد. اما وقتی اعلام می شد که میلیاردها دلار دارایی کشور آزاد می شود، طبیعتا مردم و برخی فعالان اقتصادی تصورهایی، بسیار متفاوت با آن چه واقعیت است، از این قرار در ذهن ایجاد کردند.

گوینده	مقدار دارایی ادعایی- میلیارد دلار	توضیح
هاشمی استاندار وقت تهران	۱۸۰	وی حدود دو ماه بعد در مرداد ۹۴ این رقم را تکذیب کرد
اوباما، رئیس جمهور سابق آمریکا	۱۵۰	
کمیجانی، قائم مقام بانک مرکزی	۱۵۰	وی از این میزان به عنوان درآمدهای ایران در حساب‌های خارجی یاد کرد
مصباحی مقدم، نماینده وقت مجلس	۱۳۰	
برآورد بانک جهانی	۱۰۷	
یحیی آل اسحاق	۱۰۷	
نوبخت سخنگوی دولت	۱۰۰	نوبخت بعد از اجرای برجام در اسفند ۹۴ اعلام کرد که این رقم آزاد شده است.
کامیاب، معاون ارزی بانک مرکزی	۹۰	
طیب نیا، وزیر وقت اقتصاد	۲۹	کل دارایی دولت و بانک مرکزی
سیف، رئیس کل بانک مرکزی	۲۹	
لاریجانی، رئیس مجلس	۲۲	
سیف و طیب نیا در اظهار نظری دیگر	۶	طلب نفتی بلوکه دولت

جدول ۱: اظهار نظرهای مختلف درباره میزان دارایی های بلوکه شده ایران از سال ۹۳ تاکنون

دارایی های آزادشده بر اساس توافق های اولیه در ژنو	دور اول	۴/۲	این دارایی ها در مجموع طی ۲۴ قسط و به مرور تحت شرایط آزاد شد. این دارایی ها لزوما در اختیار ایران برای خرید و فروش قرار نگرفت و بخشی از دارایی بانک مرکزی می شد که بانک مرکزی برای تامین مالی واردات (گروه های خاص کالایی) از آن استفاده کرد و ما به ازای ریالی آن قبلا استفاده شده است.
	دور دوم	۲/۸	
	دور سوم	۴/۹	
دارایی های شرکت نفتی نیکو		۳۵	این دارایی ها از جنس سرمایه گذاری است و صرفا دسترسی ایران به آن ممکن شد تا در صورت تمایل به تغییر سبد سرمایه گذاری، توان آن را داشته باشد. طبیعتا این دارایی قابل تزریق به اقتصاد نیست.
سرمایه گذاری در چین		۲۲	
دارایی بانک مرکزی		۲۳	ما به ازای ریالی این مبلغ قبلا به بودجه دولت تزریق شده بود.
آزاد شدن طلا		۰/۷	این مقدار دارایی به شکل طلا آزاد شد و در اختیار بانک مرکزی به عنوان بخشی از سبد دارایی اش قرار گرفت.
طلب نفتی دولت		۶	این طلب عمدتا از پالایشگاه های هندی بود.
مجموع حدود ۱۰۰ میلیارد دلار			

جدول ۲: انواع پول های بلوکه شده (ارقام به میلیارد دلار)

با توجه به امکان بلوکه شدن

چرا دارایی های ارزی، در خارج از کشور نگهداری می شود؟

بعد از شفاف سازی ها و توضیحات ارائه شده درباره توهم ۱۰۰ میلیارد دلاری، مشخص شد که عملا، بعد از برجام، چیزی کمتر از ۱۰ میلیارد دلار، دارایی قابل تزریق به بودجه در اختیار قرار گرفته است و بقیه یا از جنس سپرده و سرمایه گذاری یا دارایی های بانک مرکزی بوده که قابل تبدیل به ریال نبوده است. در این میان، شاید این سوال ایجاد شود که چرا دارایی های کشور، از جمله بانک مرکزی در خارج نگهداری می شود؟ چرا با نگهداری آن ها در داخل خیال خودمان را راحت نکنیم؟ انصاری کارشناس بانکی و مدیر کل بین الملل سابق بانک مرکزی، در این باره توضیحاتی داده است که مرور آن مفید خواهد بود.

■ **منابع ارزی کجا خرج می شود؟**

انصاری در ابتدا به سه کاربرد منابع ارزی اشاره داشت و در این باره توضیحاتی ارائه کرد. واردات کالاها و خدمات به داخل، سپرده گذاری و سرمایه گذاری در بازارهای بین المللی و همچنین تأمین نیاز اسکناس برای ارز مسافری و دیگر نیازهای مشابه در داخل ایران. بدیهی است که واردات کالا و خدمات و از سوی دیگر سپرده گذاری و سرمایه گذاری در بازارهای بین المللی عمده مصارف ارزی را شامل می شود. در این شرایط لازم است منابع ارزی در خارج از کشور نگهداری شود چرا که انتقال آن به داخل و برای رفع نیازها و تعهدات ارزی بی فایده و مشکل ساز خواهد بود.

■ **موارد لزوم وارد کردن ارز به داخل**

این در حالی است که تنها برای مورد سوم یعنی تامین نیاز برای اسکناس ارز مسافری یا موارد مشابه ضروری است منابع ارزی به داخل منتقل شود. در این حالت نیز این موضوع قابل توجه خواهد بود که چه نوع ارزی باید به صورت اسکناس وارد شود؟

آیا روپیه هند، وون کره، یوان چین، لیر ترک و حتی ین ژاپن که عمده ارزهایی هستند که در نتیجه صادرات نفت حاصل می شوند، در ایران خواهان دارد و ضرورتی به ورود آن به بازار ارزی وجود دارد؟ با این حال باید تاکید کرد که حتی برای خرید اسکناس های خارجی، باید بهای آن به ارز خارجی و در کشورهای خارجی پرداخت و اسکناس خریداری شده در قبال پرداخت بهای آن در بانک های خارجی، به ایران حمل و تسلیم شود.

■ **هزینه های نقل و انتقال ارزی**

به گزارش ایسنا، اما موضوع دیگری که ورود کامل منابع ارزی به داخل ایران را تحت الشعاع قرار می دهد به هزینه های این انتقال بر می گردد که مدیر کل سابق بین الملل بانک مرکزی آن را بررسی کرد. این در حالی است که اگر قرار بر این باشد که منابع ارزی به شکل اسکناس وارد کشور شود، هزینه های گسترده ای در حوزه های مختلف به همراه خواهد داشت.

■ **هزینه حمل و نقل و بیمه**

اول هزینه «حمل» است، چرا که باید مقادیر قابل توجهی اسکناس به داخل حمل شود و این هزینه، باید از محل منابع ملی پرداخت شود. هزینه «بیمه» نیز باید تامین شود زیرا ممکن است اسکناس در مسیر حمل، دچار حادثه شود و از این رو باید شرکت های معتبر بین المللی آن را بیمه کنند که نیاز به پرداخت هزینه دارد.

■ **عدم النفع سود بانکی**

درباره هزینه «عدم النفع مربوط به سود بانکی» باید گفت هنگامی که تمامی منابع ارزی به داخل منتقل می شود، کشور از سودی که از نگهداری این منابع در بانک های خارجی به دست می آید، محروم خواهد شد. از سویی دیگر ظرفیت بانک های داخلی برای جذب منابع ارزی محدود است چرا که تقاضای اسکناس خارجی در کشور محدود است. از این رو، نگهداری این منابع به صورت اسکناس در ایران، باعث می شود از سودی که از سپرده گذاری و سرمایه گذاری این منابع در خارج از کشور به دست می آید، محروم شویم.

■ **هزینه نگهداری و انبارداری**

«نگهداری و انبارداری» از دیگر هزینه هایی است که در نتیجه نگهداری مقادیر عظیم اسکناس خارجی در کشور در قالب هزینه هایی از نظر انبارداری و تأمین امنیت آن ها تحمیل می کند. این در شرایطی است که هیچ یک از شرکت های صادر کننده در دنیا حاضر به دریافت وجه به صورت اسکناس و غیر بانکی نیستند و در دریافت وجوه خود حتی از مسیرهای بانکی شفاف و قانونی نیز با وسواس و دقت خاصی رفتار می کنند.

■ **۵ چالش ورود منابع ارزی در تجارت خارجی**

اما ورود تمامی منابع ارزی به داخل ایران هزینه های سنگین دیگری را هم در حوزه تجارت خارجی به همراه خواهد داشت. مدیر کل سابق بین الملل بانک مرکزی ابعاد این موضوع را نیز تشریح کرد. «تاخیر در پرداخت های خارجی»؛ هنگامی که منابع ارزی به کشور وارد شود، برای پرداخت به صادر کنندگان کالاها و خدمات به ایران، باید مجددا آن ها را به خارج از مرزها فرستاد که این موضوع، هزینه های زیادی را برای نقل و انتقال ارز ایجاد می کند. علاوه بر این، باعث می شود که ایران، تعهدات خود را دیرتر از سیستم متعارف و معمول انجام دهد و این تاخیر هم موجب هزینه کالاها و خدمات خواهد شد و در نهایت ریسک ایران در بازارهای بین المللی بالاتر از حد معمول ارزیابی می شود.

■ **مزایای وجود ارز در سیستم بین المللی**

دیگر هزینه تحمیلی در تجارت خارجی هزینه های تبدیل ارز خواهد بود. در شرایطی ارز در سیستم بانکی بین المللی به سادگی و با هزینه های اندکی انجام می شود که منتقل کردن تمامی منابع به داخل، باعث می شود این هزینه ها به طرز معناداری افزایش یابد و این افزایش هزینه، در نهایت قیمت کالاها و خدمات را بالا می برد و رشد تورم را به دنبال خواهد داشت. در سویی دیگر «احتمال متهم شدن به پول شویی و تأمین مالی تروریسم» نیز وجود دارد. در صورتی که معاملات کشوری با پول نقد (اسکناس) انجام شود، اتهامات متعددی علیه آن مطرح می شود و پاسخ گویی به آن ها وقت و انرژی بسیاری را خواهد گرفت آن هم در شرایطی که احتمالا موثر نخواهد بود.

■ **محدودیت در دریافت تسهیلات تأمین مالی بین المللی و ضمانت نامه های خارجی**

«محدودیت در دریافت تسهیلات تأمین مالی بین المللی و ضمانت نامه های خارجی» مورد دیگری است که انصاری به آن اشاره می کند. دریافت تسهیلات تأمین مالی بین المللی جز با مشارکت بانک های خارجی ممکن و میسر نیست. در شرایطی که ایران، منابع ارزی خود را از این بانک ها خارج کرده و منابعی نزد آن ها نداشته باشد، نمی تواند از خدمات آن ها نظیر اعتبارات اسنادی، ضمانت نامه ها و نظایر آن استفاده کند و این موضوع بدین معناست که تأمین مالی پروژه های کشور از منابع بین المللی ممکن نخواهد بود. به عبارت دیگر، ارائه خدمات مالی و بانکی بین المللی، نظیر تسهیلات تأمین مالی خارجی، با توجه به منابع نظام بانکی کشور در خارج انجام می شود و در شرایطی که ذخایر ارزی خارجی کشور صفر یا بسیار اندک باشد، این موضوع بر رتبه اعتباری کشور اثر خواهد گذاشت و در نهایت، تامین مالی پروژه های کشور از محل منابع خارجی دشوار یا با هزینه های بسیار بالا انجام خواهد شد.

■ **هزینه های روانی**

«هزینه های روانی ناشی از معاملات نقدی» هم از چالش های نقل و انتقال کامل منابع ارزی به داخل ایران است. هنگامی که ما معاملات خارجی خود را با منابع منتقل شده به داخل و به صورت نقد انجام دهیم این شائبه که گویا مشکلات نظام بانکی ایران و تحریم های وضع شده پابرجا هستند و رفع نشده اند تقویت می شود و در برقراری مجدد رابطه نظام بانکی کشور با نظام بانکی بین المللی اختلالات جدی ایجاد خواهد شد. مدیر کل سابق امور بین الملل بانک مرکزی در نهایت یادآور شد که حتی اگر ایران تصمیم بگیرد تمامی منابع ارزی خود را به داخل کشور منتقل کند، چنین کاری از نظر عملیاتی ممکن به نظر نمی رسد و ضوابط و استانداردهای بانک داری بین المللی اجازه عملیاتی شدن چنین تصمیمی را نمی دهند. بنابراین با توجه به مجموع هزینه های تحمیلی به نظر می رسد از منظر تحلیل هزینه و فایده، انتقال تمامی منابع ارزی به داخل کشور، کاری موجه و قابل قبول نباشد.

جدول متوسط [شماره ۷۱۳۰]

طراح جدول: مریم احمدی

افقی: ۱- ثروتمند- تراز- صنعت جهانگردی ۲- تکاور- ماده ای سفید رنگ که از خیزران می گرفتند و در طب کاربرد داشت- شیرینی که با شیره شکر درست می شود ۳- قاره پهناور- رسا- سپاس گزار- عالم ۴- ایشان- چاشنی دو سویه- لم یزرع ۵- تمام و کامل- مقصود- خاکستر- سستی- یادداشت ۶- توان- سرگشته- دشمنی- بی حرکت ۷- زائوترسان- اشاره- گدا- همدم- نوعی زغال سنگ ۸- اگر برعکس شود به معنی هیاهو و فریاد است- راس- دعای دلنشین عصر جمعه ۹- جوان- ضرر- تنبل- شاعر نوپرداز ۱۰- تشکر- خراج- از مقاطع پیش از دبستان ۱۱- راهی که انسان از آن به مقصد نرسد- کشنده معروف- نوزاد

عمودی: ۱- خوبی ها- لوازم ۲- دیروز- پیمانه- پرتاب کردن و تیر انداختن ۳- طبقه- نوعی میمون ۴- قله زاگرس- ستیزه- مادر آذری ۵- جاده بی سروته- تزیین- سودای ناله ۶- فروغ- قیچی ۷- چیزی که به عنوان هدیه به کسی می دهند ۸- مخلوط شن وماسه وسیمان وآب- پنجم ۹- پرهیز- پلیدی- حلقوم ۱۰- درون- زهر- بنیان- نت ششم ۱۱- شوربا- پسوند شباهت- مساوی عامیانه- پول ژاپن ۱۲- عضو گزنده- تیر کشتی- مقعر ۱۳- از شهرهای آذربایجان شرقی- پوشاننده ۱۴- تصدیق ۱۵- سرگذشت پیشینیان- رنجور ۱۶- صفحات اینترنتی- داستان- درخت انگور ۱۷- زیرک- بیم- خالص ۱۸- ویران- شیفته ۱۹- دیدنی ارتش- ملح- ناگفتنی ۲۰- وقار- مزد

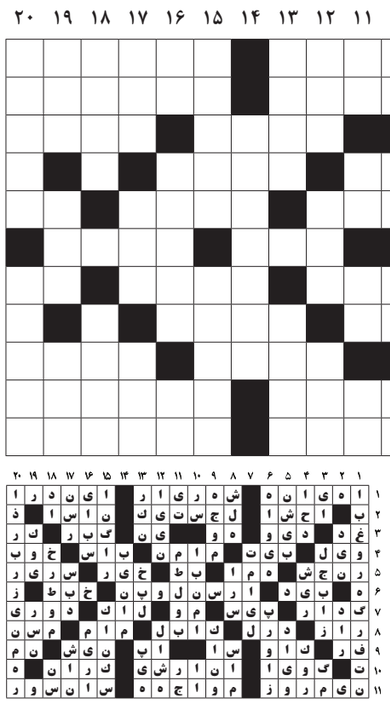

حل جدول شماره ۷۱۲۹

جدول سخت [شماره ۳۴۰]

طراح جدول: بیژن گورانی

افقی: ۱- واحد بین المللی چگالی شار مغناطیسی- نژادشناسی- استعمال دخانیات ۲- ماه یازدهم فرنگی- از بنیان گذاران فکری انقلاب کبیر فرانسه- کاهل- درختچه ای زینتی ۳- بنیان نهادن- رهبر حزب- رمانی مشهور از والتر اسکات، نویسنده انگلیسی ۴- محل ورود- تخت سلطنت- زبان عربی- جیره غذای روزانه ۵- خطاب غیرمودبانه- روژ لب- تابناک- پاورقی ۶- مادینه- از صمیم دل پذیرفتن- شلوار ۷- از چهره های سرشناس سینمای کمدی جهان- قدرت- پیشوایی کردن- پرستش ۸- هر موجودزنده- خدمتکار- فهرست الفبایی آغاز کتاب- پارچه ۹- گازی بسیار سمی و آتشگیر- از خلفای عباسی- قطعی برای کتاب ۱۰- نرم و ملایم- پیشوا- یکتا- کنایه از هر چیز عجیب و کمیاب است ۱۱- بی سروپا- تواضع و فروتنی- نافرمان.

عمودی: ۱- ماهی کنسروی- اولین قسمت دستگاه گوارش- تکنوازی در موسیقی ۲- بالاترین ارتفاع صدای انسان- سال آذری ۳- گل ته حوض- سنگ های مناطق بیابانی با لبه های تیز ۴- فرماندهان- گرانبها و قیمتی ۵- نوعی پارچه نرم و نازک- جنگ و پیکار ۶- کارشناس تعیین ارز و بها- عبور گروهی از افراد نظامی در صفوف منظم ۷- جامه نازک- شکافتن قبر ۸- مذکر- برانگیختگی و التهاب درونی- سخن بی پرده ۹- جنبش و حرکت- اپراتور ۱۰- اعزام- اصطلاحی در بوکس ۱۱- از مهم ترین و سترن های تاریخ سینما ساخته هاوارد هاکس- قطره ۱۲- جوجه تیغی- مجموعه عقاید و آموزه های پیامبران ۱۳- پراکندگی- محل نشستن- ساز پوستی ۱۴- شهری در آلمان- پشیمانی ۱۵- چاه عرب- دارای جنبه تظاهر ۱۶- رودی در همدان- گروهی ۱۷- پشت گرمی- فریاد شادی ۱۸- فیلمی ساخته رخشان بنی اعتماد با بازی باران کوثری- از بحور شعر فارسی ۱۹- رفیق مشهدی- داستانی بلند نوشته محمود دولت آبادی ۲۰- در مسلخ عشق جز... را نکشند- واحد بین المللی فرکانس- خودرأی.

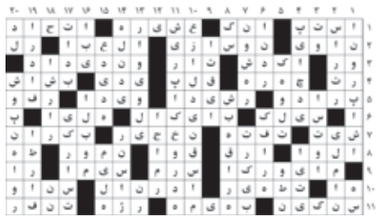
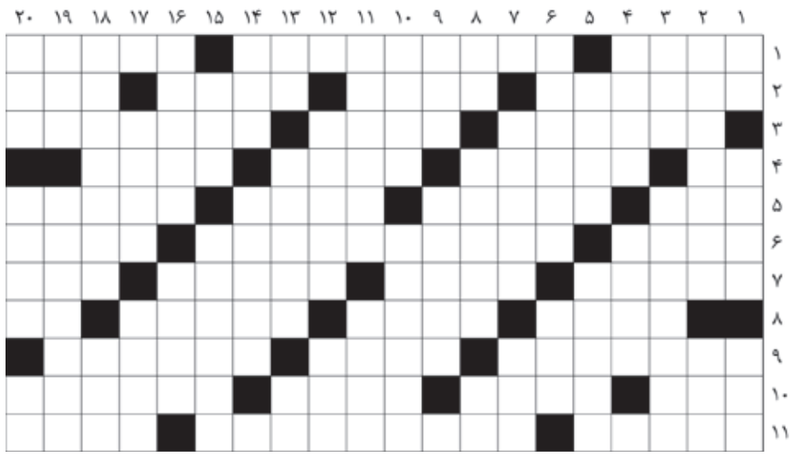
حل جدول شماره ۳۳۹